

ENTRE**COMPEDU**

Module 3: Lesgeven en opleiden

Ga Dieper 3.5 Fasen in

Samenwerkend Leren

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EntreCompEdu is co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inhoud

Ga Dieper 3.5

Fasen in Samenwerkend Leren.....	3
----------------------------------	---

Fasen in Samenwerkend Leren

Een oud Afrikaans gezegde zegt: "als je snel wil gaan, ga alleen. Als je ver wil gaan, ga samen." ¹Over de vraag of het nu productiever is om in groep te werken of alleen is al heel wat gediscussieerd. Introverte en extraverte persoonlijkheden zullen waarschijnlijk verschillend op de vraag antwoorden. ² Maar de grote meerderheid van ideeën die tot innovatie geleid hebben, kwam er doordat veel mensen samen werkten. Studies van de meest radicale doorbraken – inclusief televisie, het vliegtuig, radio, email en zelfs bordspelen zoals Monopoly waren het product van samenwerking. ³ En zelfs wanneer er een plotse individuele inval voorkomt, dan is de implementatie van dat idee meestal een collectieve inspanning. Het was Isaac Newton (1676) die ooit zei: "Als ik verder kon kijken, dan was dat omdat ik op de schouders van reuzen stond."

Alhoewel goed samenwerken met anderen wijd erkend wordt als een belangrijke vaardigheid voor ondernemers, is het niet altijd duidelijk hoe je dit bij leerlingen aanmoedigt. Meer dan 50 jaar geleden, lanceerde de psycholoog Bruce Tuckman (1965) een theorie die de verschillende fasen in de ontwikkeling van een team probeerde uit te leggen (Figuur 3.5.1). Deze theorie mag zich dan wel richten op zakelijke organisaties, het is de moeite waard om eens na te denken hoe zich dit in onderwijs voordoet.

---

¹ Geciteerd door Hemming, H. (2011) Together, John Murray, p.63.

² Bijvoorbeeld, Susan Cain's (2012) Quiet is een sterk tegenargument voor zij die samenwerking verkiezen als basis voor creatief denken. Cain was zelf een verlegen kind en stelt dat we de waarde van tijd voor ons alleen te nemen, te reflecteren en creatief te zijn verwaarlozen.

³ Sawyer, K. (2007) Group Genius: The Creative Power of Collaboration, Jossey Bass.

Fasen in teamontwikkeling

Vormen – wanneer het team voor het eerst samenkomt, doelen stelt en het vertrouwen zich begint te ontwikkelen

Stormen – wanneer meningsverschillen geuit worden en er zich problemen i.v.m. macht/controler voordoen

Normeren – wanneer leden overeenstemming bereiken wat betreft rollen en verantwoordelijkheden, dus consensus bouwen

Presteren – wanneer er vertrouwen is en het team voor elkaar zorgt en op haar top presteert

Opschorten – wanneer het team vooruitgang en bijdragen evalueert.⁴

Naar de laatste fase wordt soms ook als de "rouw"-fase verwezen.

Figuur 3.5.1 Typisch parcours van vormen tot opschorten

⁴ Tuckman, B. W. (1965). 'Developmental sequence in small groups'. Psychological Bulletin, 63(6), 384-399.

De [Universiteit van Glasgow](https://www.glasgow.ac.uk/) biedt advies over hoe je leerlingen kan ondersteunen bij het doorlopen van de stadia van teamontwikkeling (Figuur 3.5.2):

Forming to Storming	Storming to Norming	Norming to Performing
<ul style="list-style-type: none"> • Establish and communicate the reason for the team - the mission • Set goals • Identify roles within the team • Establish ways to build trust within the team • Leader needs to be directive and assert their position • Bring the team together on a regular basis to work on joint projects 	<ul style="list-style-type: none"> • The leader must set expectations with the team and should expect the team to deliver results • Leader should support positive team behaviour • Team leader should create a positive environment in which to work • Achievements must be recognised and celebrated • Team members recognise individuals' roles and expertise • Feedback is requested, accepted, and acted upon 	<ul style="list-style-type: none"> • Praise each other • Share responsibility • Delegate freely within the team • Communicate and keep every team member up to date • Share success • Commit time to the team • Evaluate their performance and strive to achieve more challenging objectives • Share leadership based upon individual skills sets • Are selective when recruiting new team members • Work to maintain team spirit

Figuur 3.5.2 Fasen in het ontwikkelen van samenwerking

Het is erg waarschijnlijk dat je op een aantal gedragingen zal stuiten die efficiënt groepswork verhinderen. Tabel 3.5.1 geeft suggesties hoe je de meest voorkomende uitdagingen kan aanpakken, inclusief die zich voordoen bij de facilitators.

Uitdaging	Mogelijke oplossingen
Leerlingen nemen niet deel.	<ul style="list-style-type: none"> • Herinner de ganze groep aan de voordelen van gelijkwaardige deelname. • Verduidelijk de leeropdracht van de groep. • Overweeg om de evaluatie van de bijdrage aan het werk van de groep explicieter te maken. • Confronteer de niet-deelnemer persoonlijk. • Probeer uit te vissen of er een goede reden is voor het niet deelnemen. • Zoek uit of het niet deelnemen een vraag om hulp is. • Controleer nauwkeurig of er zich een probleem stelt met het werk in plaats van met de groep. • Controleer of het niet-deelnemen een reactie tegen de facilitator kan zijn.
Een leerling domineert de groep.	<ul style="list-style-type: none"> • Doe een stille babbel met de dominerende leerling. • Laat de volledige groep haar aanpak bespreken. • Let op de redenen waarom mensen domineren.
De facilitator is te didactisch of controlerend.	<ul style="list-style-type: none"> • Probeer het groepsleren niet te overhaasten. • Verberg je eigen kennis en wijsheid soms. • Laat een groep leerlingen toe om te leren uit hun fouten. • Plan eerder het proces dan de resultaten. • Vraag het je leerlingen. • Leer van geselecteerde collega's.
Facilitator heeft te weinig aandacht voor culturele gevoeligheden.	<ul style="list-style-type: none"> • Lees erover. • Observeer andere groepsleren-facilitators met dit motief in het achterhoofd. • Maak geen veronderstellingen. • Spreek met de groepsleden apart. • Vraag op de man af.
Facilitator praat te veel.	<ul style="list-style-type: none"> • Herinner jezelf eraan dat het meeste leren gebeurt door te doen i.p.v. te luisteren. • Laat jezelf niet verleiden om elke stilte te vullen. • Zeg maar een gedeelte van wat je denkt. • Laat hen je niet te veel laten praten! • Deel sommige van je gedachten (zeker de langere) op papier.

Table 3.5.1. Common challenges in groupwork and possible solutions ⁵

⁵<https://www2.le.ac.uk/offices/lli/developing-learning-and-teaching/enhance/strategies/small-group/facilitator-behaviour>

kan deelnemen aan de toegewezen collectieve taak. Leerlingen kunnen werken aan aparte taken die aan het algehele resultaat bijdragen of samenwerken aan een gedeelde taak." ⁶ De EEF is ervan overtuigd dat de impact van samenwerkend leren consistent positief is, alhoewel het toegeeft dat de grootte van de groep en slechte planning hier invloed op kan hebben. Leren krijgt de meeste impact wanneer de taken goed opgesteld zijn en de leerlingen tijd krijgen om te praten en met elkaar in interactie te treden.

Trainingstaak

Lees deze op bewijs gebaseerde richtlijnen voor het aanmoedigen van efficiënt groepswerk. Hoe kan dit een antwoord bieden op bezorgdheden in verband met leerlingen die minder bijdragen dan zou moeten?

---

⁶ EEF (2018) Teaching and Learning Toolkit - collaborative learning. The Collaborative Learning project (2018) is a teacher network which shares resources to support effective group work and 'talk for learning,' www.collaborativelearning.org

